

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsake sredo.
Cena: Letno Din 32,—
polletno Din 16,— četrt-
letno Din 9,— inozemstvo
Din 64,— — Poštno-čkovni
račun 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon interurban 113.

Cena inseratom: cela
stran Din 2000,— pol stra-
ni Din 1000,—, četrt strani
Din 500,—, 1/8 strani Din 250,—
1/16 str. Din 125,—. Mali oglasi
si vsaka beseda Din 1.20.

Vprašanje centralizma in avtonomije v Rumuniji.

Notranja ureditev rumunske države še ni končno veljavno utrjena. Rumunija je pridobila kot veliko pridobitev svetovne vojne obsežne pokrajine, ki so prej pripadale Avstriji, Ogrski, Rusiji in Bolgariji. Zedimba teh pokrajin s staro Rumunijo je vzbudila vprašanje o ureditvi povečane rumunske države.

To vprašanje ima stvarno podlago v velikih kulturnih, prosvetnih, gospodarskih in socialnih razlikah med novo-pridobljenimi pokrajinami in staro-rumunskim ozemljem. Nove pokrajine bi rade zadržale svoje lastno kulturno in gospodarsko življenje, stara Rumunija pa teži v imenu narodnega edinstva za popolnim izenačenjem, to je, za popolnim prilagodenjem in prilichenjem novih pokrajin. Iz teh razmer je vzniklo vprašanje o centralistični ali avtonomistični ureditvi države.

Maniu, nekdanji voditelj narodno-čutečih Rumunov v bivši Ogrski, sedaj voditelj narodno-kmetijske stranke, je kot ministrski predsednik Rumunije preosnoval državno upravo tako, da se je vsaj nekoliko približala idealu pokrajinske samouprave. Podpirali so ga pri tem vsi nacionalisti novih pokrajin, pa tudi kmetijska stranka, ki ima jedro svojih članov v stari Rumuniji. Maniu se je umaknil s sedeža ministrskega predsednika ter napravil prostor vladi profesorja Jorge, ki je zopet nategnil centralistične vajeti ter rastoči tok samoupravne misli obrnil nazaj v smeri proti središču države, ki je Bukarešta.

S tem pa staro vprašanje centralizma in avtonomizma ni izginilo s sveta. V rumunskem časopisju je zadnjič zopet oživela razprava o načinu, kako naj se uredi država. Povod za to časopisno razpravljanje je dala knjižica poslanca Romula Boile, ki zagovarja revizijo sedanje ustave v smislu popolne decentralizacije. Rumunija se naj razdeli v tri velike dežele, ki bi uživale popolno avtonomijo ter bi imele lasten deželni zbor, iz katerega bi se sestavila deželna vlada.

Ker tiči za poslanca Boile najbrž sam voditelj stranke Maniu, je njegov načrt vzbudil splošno pozornost. Po tem načrtu naj bi se država razdelila

v tri dežele: 1. Veliko in Malo Vlaško, Dobrudža in Podunavje; 2. Moldavija, Besarabija in Bukovina; 3. Sedmograška, Banat, Kriša in Marmaroš. Te dežele bi bile avtonomne, imele bi deželni zbor z zakonodajno pravico ter bi tudi imele svoje vlade, to je ministrskega predsednika, ki bi bil ob enem notranji minister, ter 4 ministre in sicer za finance, kmetijstvo, industrijo in trgovino in za ceste. V pristojnost centralne (osrednje) vlade in osrednjega parlamenta bi spadale te stvari: zunanje zadeve, vojska, promet, pošta, finance in splošna državna policija. Osrednja vlada bi sestojala tudi iz ministrskega predsednika in 4 ministrov, in sicer za zunanje zadeve, finance, vojsko in promet.

O tem načrtu poslanca Boile, za katerim se skriva, kakor rečeno, bivši ministrski predsednik Maniu, se je v rumunskem časopisju razvnela živahna razprava. Za avtonomijo se odločno zavzemajo časniki. V novih rumunskih pokrajinah, ki so nekdanj spadale pod Avstrijo in Ogrsko. V Bukarešti pa časopisje po večini odklanja ta načrt ter zagovarja centralistično državno ureditev. Le list »Adeverul« brani Boile-Maniuov načrt, ter piše med drugim: »Ako hočemo ohraniti narodno edinstvo države, moramo upoštevati dejstvo, da so nove pokrajine stoletja živele v drugačnih kulturnih in socialnih razmerah kakor ostala Rumunija.«

V Rumuniji je torej vprašanje o državni ureditvi zopet na dnevnem redu. Pravzaprav ni nikdar izginilo z dnevnega reda, kar je zakrivil ministrski predsednik Jorga, ki je takoj po svojem nastopu ukinil vse ukrepe Maniuove vlade, katera je hotela izvesti

decentralizacijo državne uprave. Nedavno se je pri ministrskem predsedniku zglasila deputacija iz Bukovine z zahtevo, naj bi vlada zopet vpstavi ministrstvo za Bukovino. Predsednik vlade Jorga je to obljubil. Iz tega bi se dalo sklepati, da je Jorga uvidel, da je državno upravo vodil po zgrešenem načelu, ko je preveč napel centralistične vajeti ter menil, da je edino strogo centraliziran birokratizem (uradniško vladje) podlaga narodnega in državnega edinstva ter obramba državnih interesov.

*

IZ RAZNIH DRŽAV

Avstrijski parlament izvolil ponovno Viljema Miklasa za predsednika republike. Na podlagi spremembe zvezne ustave je bil dne 9. oktobra od parlamenta ponovno izvoljen za predsednika republike krščanski socijalec Viljem Miklas. Oddana sta bila 202 glasova in od teh je prejel Miklas 109 glasov, svicijaldemokratski kandidat dr. Karl Renner 93 glasov. Miklas je izvoljen na dobo 4 let.

Za ozdravljenje nemškega gospodarstva in financ je bila izdana tretja zasilna odredba državnega predsednika Hindenburga za zaščito gospodarstva in financ.

Nemški socijalni demokratje se razcepili. Radi tajnega rovarjenja sta bila izključena iz nemške socijaldemokratske stranke poslanca dr. Rosenfeld in Seydewitz in sta osnovala novo socijalistično delavsko stranko v Nemčiji, v kateri bi naj vladala svoboda naziranj. Ustanovitelji nove stranke pričakujejo, da se jim bodo pridružile levičarske skupine.

Velike spremembe na vladnih mestih v Nemčiji. Na željo državnega predsednika Hindenburga je podala dr. Brüningova vlada ostavko. Hindenburg je sprejel odstop vlade in zopet poveril sestavo novega kabineta Brüningu. Namen preosnove celotne Brüningove vlade je, spraviti v vlado ljudi, ki bi mogli bolje navezati na vlado vse parlamentarne stranke in skupina med centromom in nemškimi nacionalci ter po možnosti oslabiti odpor slednjih. Pri sestavi nove vlade je dr. Brüning popolnoma prezrl socijalne

Avstrijski finančni minister dr. Redlich je podal ostavko.